

Monikieliset oppilaat koulussamme

Käsikirjapohja kouluille kielitietoisien opetuksen suunnitteluun ja toimintatavoista tiedottamiseen

TAMPEREEN KAUPUNKI

Maria Scharin ja Riikka Pöyhönen, Juhannuskylän koulu, Tampere

Sisällysluettelo

1. Monikielisen oppilaan koulunkäynti _____ koululla
  - Yleisesti monikielisten opetuksesta
  - Erityistä huomioitavaa alueellamme

2. Valmistava opetus ja kielellisen tuen (kietu-) opetus
  - Valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyvä oppilas
  - Kietu-opetus
  - Oman äidinkielen opetus
  - Vastaanottokeskuksen yhteistyö
  - Tarkistuslista - mitä huomioin, kun ryhmääni tulee monikielinen oppilas?

3. Kielitietoinen opetus - opettajien näkökulmia
  - Koulupolulla sovitut käytänteet
  - Tuen portaat: monikielisen oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen
  - Kielitietoinen yhteishenki: koko koulu opettaa suomea

4. Oppilaanohjaus ja nivelvaihe toiselle asteelle
  - Monikielisen oppilaan jatko-opinnot

5. Arviointi
  - Erityishuomioita monikielisen oppilaan arviointiin

6. Lähteitä/ lukemista

1. Monikielisen oppilaan koulunkäynti _____ koululla

Yleisesti monikielisten opetuksesta

Opetussuunnitelman perusteissa korostetaan kielitietoisuuden merkitystä osana kaikkea oppimista ja opetusta. Kielitietoisessa koulussa ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä oppilaan identiteetin rakentumisessa ja kotoutumisessa yhteiskuntaan. Kielen osaaminen vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet oppilaalla on itsenäiseen opiskeluun eri oppiaineiden tunneilla. Kielitaito vaikuttaa myös siihen, miten hyvin oppilas pääsee osalliseksi koulun kaikista vuorovaikutustilanteista. Yhteisön kieltä oppiessaan oppilas sosiaalistuu ympäröivään yhteisöön. Lisäksi oppilaan osaamat kielet sekä muiden osoittama arvostus näitä kieliä kohtaan ovat osa oppilaan identiteettiä ja minäkuvaa. Koulussa on tärkeää herättää kaikkien arvostus eri kieliä ja vähäistäkin kielitaitoa kohtaan. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen.

Monikielinen oppilas elää usean kielen vaikutuspiirissä. Lapsen äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame ja/tai edellä mainitun kielen lisäksi perheessä käytetään muuta kieltä.

Monikielisten oppilaiden opetuksessa on keskeistä oppilaan monikielisyyden kehittäminen, identiteetin tukeminen, kodin ja koulun yhteistyö sekä opiskeluvaikeuksien parantaminen niin, että oppilaalla on mahdollisimman hyvät edellytykset menestyä myös jatko-opinnoissa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan kieli-, kulttuuri- ja koulutausta sekä Suomeen muuttaneiden maassaoloaika.

Oppilaat, joiden suomen kielen taito ei ole vielä riittävä perusopetuksen seuraamiseen, aloittavat koulunkäyntinsä valmistavan opetuksen ryhmissä. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat jatkavat opiskelua pääsääntöisesti oman alueensa kouluissa. Yläkoululaisen voi olla mahdollista siirtyä tarvittaessa kielellisen tuen (kietu-) opetukseen valmistavan opetuksen jälkeen, jos tarvitaan vahvaa kielellistä tukea opintojen etenemiseksi.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärän mukaista opetusta on tarpeen mukaan oikeus saada koko perusopetuksen ajan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

S2-opetuksen lisäksi oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta muissa oppiaineissa tarpeen mukaan. Myös oppilaan omakielistä tukea pyritään antamaan mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan oman äidinkielen opetusta järjestetään Tampereella yli 30:ssä eri kielessä.

Erityisesti huomioitavaa _____ koululla

Koulullamme on paljon vasta maahan tulleita, paljon tukea koulunkäyntiinsä tarvitsevia oppilaita. Koulun henkilökunnalla on paljon osaamista ja yhteinen tahto tukea oppilaiden integroitumista osaksi omaa koulua ja siten suomalaista yhteiskuntaa.

Tampereen kaupungin sisäisessä verkkopalvelussa, Taskussa, on koottuna monikielisten oppilaiden koulunkäyntiin liittyvää opetusmateriaalia, linkkejä, ohjeet tulkin ja konsultoivan opettajan tilaamiseksi, materiaalia käytettäväksi koulun ja kodin välisessä viestinnässä ja niin edelleen. Jossain vaiheessa tätä tarkoitusta varten oli kouluilla MAMU-, MOKI- tai KIEKU-kansio, mutta paperikansioista on jo hyvän aikaa sitten luovuttu.

Koulullamme on paljon toisen polven maahanmuuttajia ja oppilaita, jotka ovat olleet Suomessa jo niin pitkään ja tulleet Suomeen niin varhain, että he eivät tarvitse kieleen liittyvää ja siitä johtuvaa tehostettua tukea. Monikielisyttä arvostava ilmapiiri näkyy koulullamme siinä, että eri kotikieliset ja kulttuurit saavat näkyä oppitunneilla ja koulun arjessa avoimesti. Tarvittaessa kaikki monikieliset oppilaat saavat S2-opetuksen tukea.

_____ koulussa on paljon oppilaita eri kulttuuritaustoista. Vasta vähän aikaa maassa ollut ja vähäisen koulutaustan omaava, monikielinen oppilas saattaa tarvita S2-opetuksen ja kietu-opetuksen lisäksi erityisopetusta ja laaja-alaista tukea. Monikielisyys itsessään ei kuitenkaan ole syy erityisopetuksen tarpeelle, vaan kielellinen tuki on ensisijainen tukimuoto. Kielellä on keskeinen rooli kaikissa oppiaineissa, ja näin ollen kaikkien aineiden opettajat opettavat oman aineensa lisäksi myös suomen kieltä. Tampereen vastaanottokeskuksen lähikouluina toimivat Juhannuskylän koulu, Tammelan koulu ja Kissanmaan koulu, mutta vastaanottokeskuksessa asuvia oppilaita saatetaan ohjata tarvittaessa myös kaupungin muihin kouluihin. Vastaanottokeskuksessa asuminen ja turvapaikanhaun prosessi luovat oppilaan elämänpiiriin paljon epävarmuustekijöitä, mutta myös tuovat perhe-elämään lisänä joukon ammatti-ihmisiä ja toimintamalleja. Vastaanottokeskuksessa asumisen tausta tulee huomioida aina kun suunnitellaan oppilaan tuen järjestämistä.

2. Valmistava opetus ja kielellisen tuen opetus

Valmistava opetus on Suomeen muuttavan, suomen kieltä taitamattoman oppilaan ensimmäinen opiskelupaikka. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu peruskouluikäisille 7–16 -vuotiaille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen.

Valmistavassa opetuksessa oppilas tutustuu suomalaiseen kouluun ja kulttuuriin sekä opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan suomen kielen taitoa ja tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Kun oppilaan suomen kielen taito on riittävä, hän voi opiskella myös muita oppiaineita ja osallistua perusopetuksen luokkien oppitunnille integraatiotunneilla.

Opetusta annetaan yleensä noin 10 oppilaan ryhmässä. Oppitunteja on viikossa 20–30 oppilaan luokkatason mukaan. Valmistavan opetuksen aikana kartoitetaan oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet. Kun opetus päättyy, oppilaalle määritellään hänen taitojaan ja valmiuksiaan vastaava luokka-aste perusopetuksessa. Koska oppilaiden koulunkäyntitaukukset ovat moninaisia lähtömaasta ja sen olosuhteista riippuen, ovat valmistavasta yleisopetukseen siirtyvien oppilaiden kielitaito ja opiskeluvaihtoehdot hyvin vaihtelevia. Valmistava opetus kestää yleensä vuoden, mutta aika on yksilöllisesti joustava. Oppilaat siirtyvät valmistavan opetuksen jälkeen oman alueensa kouluun.

Valmistavan opetuksen opinto-ohjelma korvaa tarvittaessa pedagogisen arvion. Oppilaalle voidaan siis tehdä suoraan yleisen tai tehostetun tuen oppimissuunnitelma. Tehostettuun tukeen ei tarvita erikseen pedagogista arviota.

Valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen siirtyvä oppilas

Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat siirtyvät oman alueensa kouluun. Valmistavan ja yleisopetuksen nivelvaiheessa oleellista on onnistunut tiedonsiirto. Oppilas käy tutustumiskäynnillä ja siirtopalaverissa uudessa koulussaan yhdessä valmistavan opetuksen opettajan ja huoltajansa kanssa. Siirtopalaverissa on hyvä olla paikalla oppilaan tulevan luokanopettajan tai -ohjaajan lisäksi S2-opettaja sekä vastaanottavan koulun harkinnan ja oppilaan tuentarpeen mukaan muitakin opettajia tai oppilashuollon henkilökuntaa. Siirtopalaverissa tarvitaan useimmiten tulkki. Tulkkina kannattaa käyttää Tampereen kaupungin konsultoivia opettajia, jotka pystyvät toimimaan tilanteessa kieli- ja kulttuuritulkkina. Monet konsultoivat opettajat ovat kotimaassaan ja/tai Suomessa opettajankoulutuksen saaneita henkilöitä, jotka ovat asuneet Suomessa pitkään, perehtyneet suomalaiseen koulujärjestelmään ja tuntevat koulumaailmaa monesti syvällisemmin kuin tulkkikeskuksen tulkit. Konsultoivaa opettajaa voi pyytää tulkiksi perheen niin suostuessa. Joskus konsultoiva opettaja ja perhe tuntevat toisensa, ja perhe saattaa haluta palaveriin mukaan neutraalin tulkin, joka silloin tilataan Pirkanmaan tulkkikeskuksesta.

Valmistavan opetuksen jälkeen suurin osa oppilaista tarvitsee edelleen vahvaa kielellistä tukea. Kielellisen tuen ryhmä on yksi mahdollisuus tuen järjestämiseen, mutta tärkeää on,

että jokainen oppilasta opettava opettaja tukee oppilasta eriyttämällä opetustaan ja kiinnittää huomiota kielitietoisuuteen.

Monikielisten, hiljattain Suomeen muuttaneiden oppilaiden vanhemmille on hyvä kertoa suomalaisesta koulukulttuurista, jos lähtömaan kulttuuri poikkeaa tšekäläisestä merkittävästi. Suomalaisessa koulussa opettajan rooli on ohjaava. Hän motivoi ja ohjaa oppilasta oppimaan. Jokainen oppilas oppii parhaiten omalla tavallaan, ja opettajan tärkein tehtävä onkin opettaa oppilasta oppimaan omalla tavallaan. Oppilaasta itsestään riippuu, miten hyvin hän oppii. Vanhempien tehtävä on tukea lastaan opinnoissa ja tehdä yhteistyötä opettajan kanssa. Oppilaalle ja huoltajalle pidetään alkuinfo sekä oppilaskohtainen aloituspalaveri jo valmistavan opetuksen alkaessa. Seuraavat asiat on kuitenkin joissakin tapauksissa hyvä käydä läpi toistamiseen yleisopetukseen siirtyvän uuden oppilaan ja hänen perheensä kanssa:

- Suomessa on oppivelvollisuus 7–17-vuotiailla. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien lasten on suoritettava peruskoulu. Koulussa on pakollisia ja erikseen valittavia valinnaisaineita. Kaikki oppilaat ovat Suomessa yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia. Jokaisella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön.
- Suomalainen peruskoulu on vanhemmille maksuton. Se kustannetaan verovaroilla. Varsinaisen koulunkäynnin lisäksi myös mm. terveydenhuolto - terveystarkastukset, terveydenhoitajan vastaanotto, koululääkärin palvelut - ja ruokailu ovat ilmaisia.
- Oppilaita pyritään kohtelemaan yksilöinä. Vanhempien ja koulun yhteistyö on tärkeää. Koulussa järjestetään vanhempainilaisuuksia, joissa puhutaan koulun ja luokan yhteisistä asioista. Samassa tilaisuudessa vanhemmat voivat keskustella oman lapsensa tilanteesta opettajan kanssa. Vanhemmat voivat myös mennä etukäteen sovitusti koululle tapaamaan opettajaa aina, jos on asiaa. Opettaja tiedottaa vanhemmille lapsen ja luokan asioista pääasiassa sähköisen Helmi-viestinnän kautta. Helmi-järjestelmän käyttöön on vanhempien mahdollista saada opastusta tulkin tai konsultoivan opettajan avustuksella. Vastaanottokeskuksessa tai koululla järjestetään kieliryhmittäin vanhempainiltoja, joissa keskustellaan koulukulttuurista ja harjoitellaan Helmi-järjestelmän käyttöä. Vanhempainilloissa on suomalaisen opettajan työparina paikalla konsultoiva opettaja, joka pystyy tarvittaessa tulkaamaan käsiteltäviä asioita. Kaikki perheet eivät kuitenkaan asu vastaanottokeskuksessa tai eivät ole olleet vanhempainillassa paikalla. Vanhemmat kannattaa opastaa sähköisen viestinnän käyttöön mahdollisimman pian oppilaan siirryttyä yleisopetukseen. Omalla koululla järjestettävä tulkattu opastus on tarpeen.
- Oppituntien kesto voi vaihdella. Oppituntien välissä on välitunti, joka vietetään yleensä ulkona koulun pihalla. Läksyjä annetaan usein, ei kuitenkaan aina. Joidenkin maahanmuuttajataustaisten vanhempien mielestä läksyjä on Suomessa vähemmän kuin kotimaassa, ja läksyjen vähäistä määrää hämmästellään. Vanhemmille kannattaa selventää, että Suomessa oppiminen perustuu opettajan ja oppilaan väliseen luottamukseen ja oppilaan omaan vastuuseen oppimisestaan. Siksi läksyjä ei

aina tarkisteta. Sekä oppilaalle ja vanhemmalle kannattaa kertoa myös, että Suomessa oppilaita ohjataan itseohjautuvaan opiskelutyyliin. Läksy ei välttämättä ole nippu monisteita tai tehtävä työkirjassa, vaan läksy voi olla myös ajatustyötä: tunnilla opittujen asioiden kertaaminen ja tekstin lukeminen kotona. Ääneen lukemisen ja toiston tärkeyttä on hyvä korostaa.

- Peruskoulussa suurin osa oppiaineista, esimerkiksi äidinkieli ja kirjallisuus (monikielisille usein S2) sekä matematiikka, ovat kaikille oppilaille yhteisiä ja pakollisia. Vuosiluokkien 1–9 välillä tarjotaan lisäksi valinnaisaineita. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Koulusta lähetetään koteihin tiedotteita, joissa kerrotaan, millaisia valinnaisaineita omassa koulussa järjestetään.
- Nuorempien oppilaiden oppimista arvioidaan sanallisesti, vanhempien oppilaiden oppimista numeroin. Arviointiasteikko on tällöin 4–10. Oppilas saa 1–2 kertaa vuodessa todistuksen, jossa arviot näkyvät, lisäksi opettaja käy kerran vuodessa vanhempien kanssa arviointikeskustelun, jossa puhutaan oppilaan koulutilanteesta, vahvuuksista ja heikkouksista. Numeroarvioinnin sijasta tai lisäksi voidaan antaa myös sanallinen arviointi päättötodistusta lukuun ottamatta.
- Vanhemmille on hyvä antaa moniste, jossa on koulun tärkeimmät yhteystiedot ja opettajien nimet.

Koulun Teams-kansioon on tulossa eri kielille tekstitettyjä videoita koulun arjesta, joita voi käyttää tukena tapaamisessa huoltajan kanssa. Nämä liitetään kansioon heti, kun ne julkaistaan.

Kielellisen tuen opetus (kietu)

Kietu-opetus on tarkoitettu yläkoulun valmistavan opetuksen jälkeen oppilaalle, joka tarvitsee paljon kielellistä tukea edetäkseen opinnoissaan. Eri oppiaineiden kielellisessä tuessa korostuu opiskelutaitojen harjoittelu. Kietu-opiskelusta sovitaan yhdessä opettajien ja huoltajien kanssa.

Kietu-opetuksen oppilaat kuuluvat yleisopetuksen luokkaan ja osallistuvat luokkansa opetukseen niin paljon kuin mahdollista. Kietussa opiskelevan lukujärjestykseen yhdistetään kietu-opettajan pitämiä oppitunteja oppilaan yksilöllisten oppimistarpeiden mukaan. Tukea annetaan etenkin luetun ymmärtämisessä sekä käsitteistön ja sanaston opettelussa. Myös samanaikaisopetusta annetaan mahdollisuuksien mukaan, ja silloin kietu-opettaja on mukana yleisopetuksen tunneilla ohjaamassa oppilaita.

Kietussa opiskellaan vuosi kerrallaan ja oppilaan oppimissuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti. Kun katsotaan, että oppilas selviytyy ilman kietun tukea, hän palaa oman koulualueensa kouluun jatkamaan. Kietu-opetukseen liittyy vahva oppilashuollon tuki. Lisäksi yläkoulun aineenopettajat, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opettajat ja valmistavan opetuksen opettajat tekevät yhteistyötä oppilaan tukemiseksi.

Tuen antamista ja sen tehoa on vaikea mitata testillä. Tuen tarpeen seuranta on pitkälti opettajien havaintojen varassa. Myös koulumenestys ja oppimisen eteneminen kertovat siitä, miten tukea tulisi myöhemmin antaa. Tuki voi myös muuttua yleiseksi tueksi ja olla osa-aikaista tukea. On kuitenkin muistettava, että kielitaito kehittyy yksilöllisesti ja opiskeluun tarvittava kielitaito kehittyy useiden vuosien kuluessa. Myös näennäisesti pärjäävä oppilas hyötyy paljon lisätuesta. Jos vain mahdollista, niin pedagogista tukea voidaan antaa läpi peruskoulun. Tärkeintä on pitää seuranta yllä ja luoda tavoitteista suunnitelmia läpi peruskoulun aina toiselle asteelle.

Kietu-opetusta järjestetään Ahvenisjärven, Etelä-Hervannan, Hatanpään, Tesoman ja Juhannuskylän kouluissa. Tarvittaessa opettajat muista kouluista voivat olla yhteydessä kyseisen koulun rehtoriin tai oman koulupolun tuen koordinaattoriin.

Oman äidinkielen opetus

Oman kulttuurin säilyttäminen vahvistaa oppilaan identiteettiä, henkistä tasapainoa ja yhteiskuntaan sopeutumista sekä auttaa arvostamaan myös muita kulttuureita. Oman äidinkielen kehittyminen auttaa myös suomen kielen oppimista: kehitystä tulee tapahtua molemmissa kielissä yhtä aikaa.

Tampereen kouluissa monikielisellä oppilaalla on mahdollisuus opiskella omaa äidinkieltä. Ryhmässä on oltava vähintään neljä oppilasta, jotta opetus voisi alkaa. Opetusta annetaan kaksi viikkotuntia. Jos opetusta ei järjestetä omassa koulussa, voi oppilas osallistua toisen koulun järjestämään opetukseen.

Opetukseen ilmoittaudutaan kerran koko perusopetuksen ajaksi Tampereen kaupungin oman äidinkielen opetuksen [www-sivuilta löytyvällä lomakkeella](http://www.sivuilta.loytyvaalla.lomakkeella). (Google: Tampere Oma äidinkieli / Tampere Native language)

Oman kielen opetusta annetaan Tampereella seuraavissa kielissä

albania	portugali
arabia	puola
armenia	ranska
bosnia	romani
bulgaria	romania
dari	saksa
englanti	Somali
espanja	tagalog
italia	tamil
japani	thai

(mandariini)kiina	tsekki
kurdi	turkki
pashai	unkari
pastu	venäjä
persia	vietnam
pohjoissaame	viro

Oman äidinkielen ja ulkomailla opitun kielen ylläpito-opetukseen voivat ilmoittautua:

- oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kieli kuin suomi tai ruotsi
- suomalaiset paluumuuttajat, jotka ovat ulkomailla asuessaan hankkineet riittävän kielitaidon
- romanikieliset ja saamenkieliset oppilaat.

Opetukseen eivät voi osallistua ne, jotka opiskelevat muita aineita opetuskielellä (englanti, ranska, ruotsi, saksa) omassa koulussaan. Myös kielitaidon tulee olla äidinkielen opetukseen riittävä. Oman äidinkielen opiskeleminen on vapaaehtoista, mutta jos oppilas ilmoittautuu oman äidinkielen opetukseen, oppitunneille osallistuminen on sitovaa.

Opetus tapahtuu ryhmissä, joissa on vähintään neljä oppilasta. Oman äidinkielen opetusta annetaan opetusryhmälle 2 x 45 min. viikossa koko perusopetuksen ajan (esikoululaisille 45 min. viikossa). Oppitunnit ovat yleensä koulupäivän jälkeen joko omassa tai opetuspaikaksi nimetyssä koulussa.

Opetukseen ilmoittaudutaan vain yhden kerran koko perusopetuksen ajaksi.

Opetus alkaa syksyisin kieliryhmästä riippuen joko elokuun lopussa tai syyskuun alussa. Ryhmiin otetaan uusia oppilaita 20.9. mennessä ja seuraavan kerran tammikuussa, 20.1. mennessä.

Oman äidinkielen opettaja ottaa ilmoittautuneiden perheisiin yhteyttä opetusajan alkamisesta. Jos opetusryhmä ei toteudu, siitäkin ilmoitetaan vanhemmille.

Oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on monipuolisen, toiminnallisen kielitaidon saavuttamisen lisäksi saada oppilas kiinnostumaan omasta kielestään, kehittää hänen ajatteluaan sekä vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja identiteettiä. Oman äidinkielen opiskelu tukee monikielisyiden kehittymistä.

Oppilaat saavat opiskelustaan erillisen todistuksen. Opetus noudattaa oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelmaa.

Opetukseen osallistuvien oppilaiden taustat ovat erilaisia oppilaan syntymäpaikan, opiskelutaustan ja kodin kielitilanteen mukaan. Vanhempien tärkeä tehtävä on kannustaa lastaan opiskelemaan omaa kieltään. Tarvittaessa vanhempien tulee myös huolehtia lapsen kuljetuksesta oppitunneille. Opetus oma maksutonta, mutta koulu ei osallistu kuljetuskustannuksiin tai -järjestelyihin.

Yhteistyö vastaanottokeskuksen kanssa

Koulun S2- ja kietuopettajat tekevät tiivistä yhteistyötä vastaanottokeskuksen kanssa samoin kuin luokanopettaja ja -ohjaajakin. Vastaanottokeskus on oppilaiden koti.

Työntekijät määrittelevät oman asemansa perheiden arjessa siten, kuin heidän toimistonsa sijaitisi tavallisen kerrostalon alakerrassa. Hei eivät käy koputtelemassa perheiden ovelle tai puutu perheiden arkielämään sen enempää kuin kävisivät tavallisenkaan kerrostalon asunnoissa.

Vastaanottokeskuksessa asutaan ahtaasti. Huoneissa ei ole keitto- tai pyykinpesumahdollisuuksia, ja samassa huoneessa saattaa nukkua koko suuri perhe. Perheiden vanhemmat eivät välttämättä noudata suomalaista arkirytmää, jossa koti hiljenee nukkumista varten iltaisin, ja jotkut lapset kertovatkin valvovansa pitkiä aikoja öisin saamatta nukuttua muiden perheenjäsenten valvoessa. Rakennuksessa asuu paljon erittäin haastavista oloista paenneita perheitä, joiden kulttuuritaustat poikkeavat toisistaan suuresti. Lapsen elämä vastaanottokeskuksessa ei ole helppoa, mikä opettajan tulisi ymmärtää.

Turvapaikkapäätöksen odottaminen itsessään on perheille stressiä aiheuttava epävarmuustekijä. Jos prosessi venyy useiden vuosien mittaiseksi, on selvää, että huoli tulevaisuudesta heijastuu vanhempien kautta myös lapsiin. Kun varmuutta oleskeluluvan saamisesta ja Suomeen jäämisestä ei ole, jotkut oppilaat ja perheet kyseenalaistavat myös suomen kielen opiskelun mielekkyyden. Motivointi ja pientenkin onnistumisten huomioiminen koulunkäynnissä on tällöin erityisen tärkeää.

Vastaanottokeskuksen työntekijät ovat erittäin työllistettyjä. Jokaisella perheellä on kuitenkin nimetty tukihenkilö, johon voi ottaa yhteyttä oppilaan asioissa, jos koululla herää huoli lapsen tilanteesta. Tukihenkilön yhteystiedot saa vastaanottokeskuksesta. Lasta kohdellaan kuten ketä tahansa suomalaista lasta, jos hänen koulunkäynnissään on erityistä huomioitavaa. Poissaoloihin ja myöhästymisiin puututaan, kaikki koulun moniammatilliset tukimuodot ovat käytettävissä, ja tarvittaessa ääritilanteissa tehdään lastensuojeluilmoituksia samalla tavalla kuin kantasuomalaisistakin lapsista.

Vastaanottokeskuksissa toimii tulkkereita, mutta jokapäiväisiä viestejä toimiston on usein mahdotonta toimittaa perheisiin. Konsultoivia opettajia voi pyytää viestinnän avuksi sellaisten perheiden kanssa, joissa vanhemmilla ei vielä ole riittävästi suomen kielen taitoa. Opettajat voivat käyttää tarvittaessa myös Pirkanmaan tulkkikeskuksen tulkkipalvelua ja TULKA-appia viestintään huoltajien kanssa. Opettajat ovat keksineet hyviä pieniä toimintatapoja kielitaidottomien huoltajien kanssa viestimiseen, esimerkiksi että vanhempi lähettää opettajalle viestillä yksinkertaisesti oppilaan nimen, jos lapsi on sairaana eikä ole tulossa kouluun. Taskussa on myös erikielisiä lyhyitä viestilauseita kodin ja koulun väliseen viestintään.

Tarkistuslista - mitä huomioidaan, kun luokalleni tulee monikielinen oppilas?

- Mikä on oppilaan kotikieli/kotikielet?
- Kuinka kauan oppilas on asunut Suomessa?
- Osaako oppilas tulkita lukujärjestystään: osaako hän kulkea koulurakennuksessa ja löytääkö hän oikeaan paikkaan oikeaan aikaan? Tunteeko hän oppiaineiden lyhenteet?
- Millainen on huoltajien kielitaito? Tarvitaanko yhteydenpitoon ja palavereihin tulkkia? Jos tarvitaan, ota yhteyttä konsultoivaan opettajaan tai Pirkanmaan tulkkikeskukseen.
- Anna huoltajalle yhteystietolista, jossa on opettajan nimi ja muut koulun tärkeimmät yhteystiedot
- Mitä oppilas ja huoltajat tietävät suomalaisesta koulujärjestelmästä ja kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä? Ovatko vanhemmat luku- ja kirjoitustaitoisia? Osaavatko he esimerkiksi käyttää Helmeä? Varmista, että huoltajien ja koulun välillä on jokin toimiva viestintäkanava heti ensimmäisestä koulupäivästä lähtien.
- Jos oppilas on tullut ryhmääsi suoraan valmistavasta opetuksesta, selvitä, onko valmistavassa tehty oppimissuunnitelma saatavilla ja onko oppilaan asioista pidetty tiedonsiirtopalaveri. Jos ei, ota yhteyttä valmistavan opetuksen opettajaan ja sovi palaveriaika. Valmistavan opetuksen opinto-ohjelmassa on tiedot oppilaan aiemmasta koulunkäynnistä sekä mahdollisista tuentarpeista. Opinto-ohjelma myös korvaa pedagogisen arvion tarvittaessa.
- Tiedonsiirto on monikielisten oppilaiden tapauksissa erityisen tärkeää! Tiedota oppilaan kotikieli ja yleinen kielitaidon taso kaikille häntä opettaville opettajille. Oppilaan S2-opettaja (jos heitä on koulussanne useita) on hyvä olla tiedossa kaikilla opettavilla opettajilla, jotta voidaan sopia esimerkiksi kokeissa tarvittavasta S2-tuesta.

3. Kielitietoinen opetus: opettajien näkökulmia

Koululla sovitut käytänteet

Keskusteluissa koulun henkilökunnan kanssa nousi esiin muutamia yhteisesti sovittavia asioita, joista on tehty koulullamme seuraavat käytänteet:

- Lisätään tähän, kun keskustelua koko opetushenkilöstön kesken on käyty

Tuen portaat: monikielisen oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen

Monikielisten oppilaiden oppilashuollollinen tuki koostuu samoista palveluista kuin muillakin oppilailla. Tämän lisäksi monikielisen oppilaan tueksi on mahdollista saada konsultoivan/omakielisen opettajan palveluja. Konsultoivat opettajat voivat antaa oppilaalle tukiopetusta hänen omalla äidinkielellään tai toimia esimerkiksi tulkkina oppilaspalaverissa. Tietoa konsultoitavien opettajien tilaamisesta koululle löydät Teams-alustalta tai Taskusta.

Yleinen tuki

Oppilaalla on valmiudet käydä koulua tavoitteellisesti eikä hänellä ole oppimista hankaloittavia rajoitteita, esim. oppimisvaikeuksia. Tuen tarve johtuu monikielisydestä ja kehittyvästä kielitaidosta.

Tähän taulukkoon on koottu esimerkkejä hyvistä käytänteistä, miten suomen kielen opetus voi toteutua eri oppiaineissa aineenopettajan ja S2-opettajan yhteistyössä. Taulukkoa voi käyttää aineenopettajan ja S2-opettajan välisen yhteistyön suunnittelussa.

Oppiaine	Aineenopettaja	S2-opettaja
Matemaattiset aineet	-sanallistaminen (= ”kerro miten laskit”) -käsitteiden avaaminen (kertolasku, sähkömagneettinen induktio) -tehtävätyyppien lukutaito (”Montako prosenttia <u>tämä</u> on <u>tästä</u> ?”) -kuvitetut työohjeet -piirtäminen, kuvat, alleviivaaminen, nuolet jne. havainnollistaminen selityksen ohessa -laskutoimitusten rutinoituminen	-numerot, lukuyksiköt, peruslaskutoimitukset suomeksi -harjoitellaan matematiikan kieltä, eli käsitteiden tunteminen ja laskemistyön kielellistäminen -sanallisten tehtävien avainsanojen löytäminen ja sitä kautta tehtävänannon ymmärtäminen -myös omalla äidinkielellä prosessointi, englannin tai muun välikielen apuna käyttäminen, jos mahdollista -kokeissa mahdollisuus, että opettaja lukee ääneen tehtävät (tarvittaessa painottaen avainsanoja)

Oppiaine	Aineenopettaja	S2-opettaja
Kielet	<ul style="list-style-type: none"> -sanakirjan/käännöspalvelun käytön opettaminen -kuvat sanaston oppimisen tukena -monikulttuurisen identiteetin tukeminen -selkeys ja yksinkertaistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> -sanakirjan käytön johdonmukainen harjoittelu -sanavaraston kartuttaminen, apuna sanastot ja vaikkapa Youtube-videot -oman äidinkielen, suomen ja opiskeltavan vieraan kielen vertailu (esim. syntaksi) -arvokkaan monikielisen identiteetin kehittymisen tukeminen

Oppiaine	Aineenopettaja	S2-opettaja
Historia, yhteiskuntaoppi, uskonto, ET	<ul style="list-style-type: none"> -kielitaitoon suhteutetut kirjallisten tuotosten vaatimukset -käsitekartat -syy-seuraussuhteet -suullinen näyttö esim. pohtivissa teksteissä -esseevastausten harjoittelu, aluksi kysymyksiin vastaaminen kokonaisin virkkein -kokeeseen vastaamisen harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> -Valmistavalta siirtyvälle oppilaalle pyritään tarjoamaan mahdollisuus opiskella erityisesti lukuaineita yksi viikkotunti S2-opettajan tai aineenopettajan kanssa ainakin ensimmäisen vuoden aikana ja myöhemminkin ainakin tukiopetuksessa. -Opetetaan oppilaalle tekstilähtöisyyttä, aina voi palata oppikirjan tekstiin ja tarkistaa asioita uudelleen. -Luetaan erityisesti historian tekstejä ääneen. -Avataan, otsikon, kuvien ja kuvatekstien merkitykset sekä tummennetut käsitteet oppikirjan oman sanaston avulla. -johdonmukaisuus käsitteiden harjoittelussa ja sanavaraston laajentamisessa -käsiteblokkien purkaminen -laputus -Avataan käsiteltäviä asioita keskustelemalla (pienryhmässä/kahdestaan). -Pyritään löytämään jokin tuttu/vastaava asia oman maan historiasta, yhteiskunnasta, kulttuurista tai

		uskonnosta opiskeltavan asian kanssa. -Kokeet: lisäaika ja mahdollisuus suorittaa S2-opettajan kanssa, jolloin tehtävät luetaan ääneen ja kysymys voidaan muotoilla uudelleen ja kenties käytetään esimerkkejä, kääntäjää tai piirtämistä apuna.
--	--	---

Oppiaine	Aineenopettaja	S2-opettaja
Terveystieto, biologia, maantieto	-työkirjat ja muut materiaalit, jotka eivät nojaa pelkästään kirjalliseen tuottamiseen -käytännön tehtävät -kuvat opittavan ilmiön mallintajina -oppilaan oman arjen aihepiirit näkyvät myös käytännössä oppilaan elämässä -esseevastausten laadinnan harjoittelu	-suullinen keskustelu ja aihepiirin avaaminen ja sitominen oppilaan omaan elämään -aihepiirisanaston ja käsitteiden opettelu ja ymmärtäminen -esseevastausten laadinnan harjoittelu ja projektitoissa auttaminen -Kokeet: Varataan lisäaika, mahdollisesti opettaja voi lukea kysymykset ääneen.

Oppiaine	Aineenopettaja	S2-opettaja
Taito- ja taideaineet	-opettajan malli -parin/ryhmän malli -työraportit --> mallitekstit näissä	Tarvittaessa aihepiirisanastojen avaamista ja esim. kotitaloudessa koalueen kertaamista ja sanaston ymmärtämisen varmistamista.

Tehostettu tuki

Opetussuunnitelman mukaan tehostettu tuki on yleiseen tukeen verrattuna "vahvempaa ja pitkäjänteisempää. Oppilas tarvitsee yleensä myös useita tukimuotoja." Tehostettua tukea varten tehdään Helmissä pedagoginen arvio ja sen perusteella oppimissuunnitelma tehostettuun tukeen. Tampereen opetussuunnitelmatekstin mukaan "valmistavasta opetuksesta siirtyvän oppilaan opinto-ohjelma korvaa tarvittaessa pedagogisen arvion. Päävastuu oppimissuunnitelman tekemisestä ja säännöllisestä tarkistamisesta on luokanopettajalla tai luokanohjaajalla."

“Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.”

Tehostetussa tuessa oppilaalle voidaan tehdä opetuksen yleiset painoalueet.

EHTA:ssa on tehty laaja mallilauseiden pankki monikielisten oppimissuunnitelmia varten. Sitä saa käyttää vapaasti. Tekijät ovat Teija Vuorenmaa ja Satu Rantala.

https://opetus365.sharepoint.com/:b:/s/henkilokunta/koulut/etela-hervanta/EdtCqLzWYMIJqbVS2ZUY74ABiGonZKr_6-upReLwbd8zdQ

Erityinen tuki

Opetussuunnitelman mukaan “erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten.”

Erityisessä tuessa oppilasta tuetaan erityisopetuksessa. Hän voi opiskella yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Oppimääriä voidaan yksilöllistää.

Erityistä tukea varten oppilaalle tehdään pedagoginen selvitys Helmissä. Erityiseen tukeen siirtymisestä tehdään hallintopäätös, ja oppilaalle tehdään HOJKS eli henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Opetussuunnitelman mukaan “erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti.”

EHTA:ssa on tehty laaja mallilauseiden pankki monikielisten oppimissuunnitelmia varten. Sitä saa käyttää vapaasti. Tekijät ovat Teija Vuorenmaa ja Satu Rantala.

https://opetus365.sharepoint.com/:b:/s/henkilokunta/koulut/etela-hervanta/EdtCqLzWYMIJqbVS2ZUY74ABiGonZKr_6-upReLwbd8zdQ

Kielitietoinen yhteishenki: koko koulu opettaa suomea

Lisää tähän, miten kielitietoisuus näkyy juuri tässä koulussa.

Oppilaanohjaus ja nivelvaihe toiselle asteelle

KOPA:n Youtube-kanavalla (<https://www.youtube.com/channel/UC2o8G2Skc6jCTnxFF83-ZTw/videos>) on eri kielillä puhuttua ja/tai tekstitettyä videomateriaalia jatko-opintoihin siirtyvien oppilaiden vanhempainkeskusteluihin. Oppilaanohjaajat tukevat kaikin mahdollisin tavoin niitä oppilaita, joiden kielitaito ei tahdo vielä riittää tavallisiin jatko-opintomuotoihin oppivelvollisuusiän täytyttyä.

Toisella asteella on saatavilla S2-opetusta samoin kuin peruskoulussakin. Myös ylioppilaskirjoituksissa voi kirjoittaa suomen toisena kielenä äidinkielen sijaan. S2-arvosana on korkeakouluihin haettaessa samanarvoinen kuin äidinkielenkin arvosana. Joillakin opiskeltavilla aloilla voi olla kielitaitovaatimus tai -testi.

Monikielisen oppilaan arviointi

Kriteerit:

Monikielinen oppilas arvioidaan samoilla arviointikriteereillä kuin yksikielinenkin oppilas. Arviointikriteerit löytyvät oppiaineittain opetussuunnitelmasta. Lukuvuoden 2019–2020 aikana on opetushallitukselta tulossa arviointikriteeristö myös muiden arvosanojen kuin 8 antamiseen yläkoulun eri oppiaineissa.

Oppilasta arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmaan kirjattuihin tavoitteisiin. Usein tavoitteiden sanamuodot ovat väljiä, esimerkiksi että oppilas tutustuu aiheeseen tai harjoittelee jotakin taitoa. Sisältöalueiden hallinta arvioinnin perustana on vanha käytäntö, johon uusi opetussuunnitelma ei enää nojaa. OPS:n mukaan "osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määritellyjä arviointikriteerejä."

Suomen kieltä arvioidaan varsinaisesti S2- tai äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärässä, muissa aineissa pääpaino on oppilaan asian osaamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa.

Opetussuunnitelman mukaan "sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli." Toisin sanottuna oppilaalle on annettava numerot todistukseen vain päättöarvioinnissa. Käytännössä on kuitenkin varmistettava, että oppilas tietää, mitä numeerinen arviointi tarkoittaa ja mitä osaamista arvosanat kuvaavat. Joistakin taito- ja taideaineista annetaan päättöarvosana jo 7. luokalla.

Oppilasta arvioidaan ympäri lukuvuoden, eli käytetään niin sanottua jatkuvaa arviointia. Opetussuunnitelmassa sanotaan yksiselitteisesti, että "arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa."

Arvioinnin tulisi olla monipuolista. Kokeiden keskiarvo voidaan laskea, mutta sen ei yksinään tule olla arvosanan pohja. Opettajan tulee tarjota oppilaalle monipuolinen ja hänelle sopiva tapa näyttää osaamistaan. Tämäkin sanotaan suoraan opetussuunnitelmassa:

“Monipuolisen näytön avulla oppilas pystyy osoittamaan osaamistaan hänelle parhaalla mahdollisella tavalla.” Monipuolisia arviointimenetelmiä ovat esimerkiksi:

- yksilö-, pari- ja ryhmäkokeet kirjallisesti ja suullisesti, tarvittaessa kirjan tai muun apumateriaalin kanssa täydennettyinä tai erityisopettajan, S2-opettajan, ohjaajan tai konsultoivan opettajan tukemana
- työraportit kirjallisesti, suullisesti, videoituna jne.
- portfoliot
- esitelmät, pohtivat esseet, projektityöt
- suoritettut tuntityöt ja tehtäväpaketit
- keskustelu opettajan kanssa tai ryhmissä
- täydentävät arviointivartit välitunneilla tai tukiopetuksessa
- Itsearviointi, tavoitteenasettelu ja oman työskentelyn ohjaaminen

Oppilaan arvioinnissa on suositeltavaa käyttää tarvittaessa konsultoivan opettajan apua, jotta oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa myös omalla äidinkielellään. Konsultoitavien opettajien yhteystiedot löytyvät koulun Teams-kansiosta tai Taskusta.

“Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja. -- Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.” (OPH)

Ruotsista vapauttaminen:

“Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta (Perusopetuslaki 628/1998, 18 §). Rehtorilla on siis mahdollisuus vapauttaa oppilas ruotsin opiskelusta, mutta oppilaan viikkotuntimäärän pitää täytyä. Vapautusta tulee harkita tarkkaan, koska Suomi on virallisesti kaksikielinen maa, minkä vuoksi molempien kielten osaamista tarvitaan sekä jatko-opinnoissa että työelämässä. Jos oppilaan huoltaja pyytää vapautusta kirjallisesti, rehtori voi hallinnollisena päätöksenä myöntää vapautuksen. ” (OPH)

Ruotsista vapauttamisen perusteita on hankala kirjoittaa auki edes esimerkkeinä, koska oppilaiden tilanteita on aina tarkasteltava yksilöllisesti.

Poissaolot:

Oppilaan poissaoloja seuraa luokanopettaja tai -ohjaaja. Kaupungin yleisten ohjeiden mukaan 30 poissaolotunnin kohdalla opettaja on kotiin yhteydessä ja kerää tarvittaessa

yksilöllisen oppilashuoltoryhmän, 50 tunnista asia otetaan esille koululla pedagogisessa oppilashuoltoryhmässä ja 70 tunnista tehdään lastensuojeluilmoitus.

“Jos kuitenkin yhdessä tai useammassa oppiaineessa on hylätty arvosana tai sanallinen arvio, rehtori ja oppilaan opettajat harkitsevat yhdessä, onko oppilas syytä jättää luokalle. Luokalle jättäminen ei siis ole automaattinen seuraus hylätyistä arvosanoista, vaan siitä on tehtävä erillinen päätös.” (OPH)

Vuosiluokkiin sitomaton opetus:

Joissakin tilanteissa lukuvuosi ei riitä monikieliselle oppilaalle yhden vuosiluokan suorittamiseen. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen päätös, joka määritellään Tampereen seudullisessa OPS:ssa seuraavasti: “Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on opetuksen eriyttämisen muoto. Myös Suomeen ulkomailta palaavien oppilaiden tai maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opiskeluun vuosiluokkiin sitomaton järjestelmä tuo tarvittaessa joustomahdollisuuksia.”

“Tampereen kaupungin perusopetuksessa opiskelu voidaan järjestää vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna. Mikäli oppilas opiskelee oman opinto-ohjelmansa mukaisesti, vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen määrittelyt vaadittavista tiedoista ja taidoista laaditaan kunkin oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan oppimissuunnitelmaan. Jos oppilas on otettu tai siirretty erityisopetukseen, tarvittavat asiat kuvataan hänelle laaditussa HOJKS:ssa. Oppilaan siirtämisestä vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen tehdään hallintopäätös.”

Lähteitä

www.oph.fi/download/179053_suomi_toisena_kielena_ja_kirjallisuus.pdf

[https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli-
_ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat/perusopetuksen_s2_oppimaara/103/0/miten_oppilaan_ruotsin_kielen_opetus_tulee_jarjestaa_jos_oppilas_opiskelee_s2-oppimaaran_mukaisesti](https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli-ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat/perusopetuksen_s2_oppimaara/103/0/miten_oppilaan_ruotsin_kielen_opetus_tulee_jarjestaa_jos_oppilas_opiskelee_s2-oppimaaran_mukaisesti)

https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppilaan_arviointi_ja_todistukset

www.ops.tampere.fi